

KÄRPEKIRVES

Riik tõmbab laste keskkonnaharidust koomale

Otsus keskkonnaameti üks osakond sulgeda jätab Lääne- ja Pärnumaal riigi pakutud keskkonnaharidusest aastas paar tuhat last.

KAIE ILVES
kai@lee.ee

Läänemaa koolidele tegi keskkonnaamet sel aastal kümme programmi ja neis osales üle saja, laagrites üle 30 lapse. „Hästi kurb, hästi kurb,” ütles Haapsalu algkooli direktor Malle Öiglas Lääne Elule keskkonnaameti otsuse kohta sulgeda keskkonnahariduse osakond ja kliimaministeeriumi plaani kohta keskkonnahariduse rahastamise süsteemi muuta. „See tähendab, et jääme täbaramasse olukorda.”

Õppisid loodust tundma

Haapsalu algkooli õpilased on osa paarist tuhandest Lääne- ja Pärnumaa lapsest, kes on igal aastal osalenud keskkonnaameti programides: käinud rabas, saanud teada, kuidas käituda kohtumisel mõne metsloomaga, õppinud tundma mürgiseid taimi ja seeni ning tegema vahet omamaistel ja võõrliikidel. Tulevast aastast keskkonnaamet laste loodusharidusega enam ei tegele, sest osakond suletakse ja seal Eesti, sh Lääne- ja Pärnumaa koolilaste loodusharidusega tegelegenud kümnekond inimest koondatakse.

Keskkonnaameti avalike suhte osakonna juhi Liivi Reinholdi sõnul jääb keskkonnaharidus headesse kättesse. Ameti juht Rainer Vakra on öelnud, et loodushariduse andmine ei kannata, sest keskkonnaharidusega tegeleb endiselt riigimetsa majandamise keskus (RMK) ja näiteks loomaaed, loodusmuuseum ja loodusmajad.

Läänemaa koolidele tegi keskkonnaamet sel aastal kümme programmi, kus osales tublisti üle saja lapse.

RMK

Nõva looduskooli juht Marco Valker leiab, et keskkonna-programmide pakkumine väheneb. Kui keskkonnaamet pakkus programme üle terve Eesti, sh ka Penijõel, siis edaspidi sõltub kõik sellest, kas ja kui palju teisi pakkujaid piirkonnas on. „Tähtis on see, et ei tekiks piirkondlikke erinevusi, et sellised maakonnad

nagu Läänemaa ei jääks vaeslapse ossa,” ütles Valker.

Olukorda ei paranda ka kliimaministeeriumi plaan keskkonnahariduse rahastamine ümber korraldada: kui seni taotlesid koolid väljasõitude jaoks raha KIKist ehk keskkonnainvesteeringute keskusest, siis edaspidi jagatakse see külastuskeskustele, kus

lapsed saaksid küll tasuta käia, aga jääksid ilma transporditoetusest. Haridus oleks justkui tasuta, aga kohale ei saa, sest koolid ei suuda ise sõitu kinni maksta. „Kui tulevad vanemad appi – aga lõputult ei saa vanemate tasku peale loota,” ütles Öiglas.

Haapsalu algkool on teinud aasta-aastalt koostööd Nõva loo-

duskooli, RMK Nõva külastuskeskuse ja Matsalu rahvusparki külastuskeskusega Penijõel. Viimasesse enam tulevast aastast asja ei ole, aga kas mujalegi. Seni küsisid õpetajad toetust (programm ja transport) KIKilt. „Igal aastal keegi käib. Rabas oleme käinud, teinud Läänemaa piires õppekäike metsa – mis õppekavas paras-

jagu on. Kui kaks klassit ait lapsi kokku panna, tuleb ka bussiraha välja või siis oleme juurde maksnud õige natuke,” ütles Öiglas.

Terve kooliga reisile

Oru kool on paarkümme aastat KIKi toel lõpetanud õppeaasta paari päevase väljasõiduga mõnesse paika, nii et 9. klassi lõpuks on Eestimaa risti-rästi läbi käidud. „See on põhihariduse osa, et õpilased tunnevad Eestimaa loodust,” märkis Oru kooli direktor Andres Kampmann. „Oleme vaatamas käinud valu kohti nagu kaevandused, aga ka ilusaid kohti nagu sood, metsad ja rabad.” Seekord sõidab terve kool nelja-viie bussiga Lääne-Virumaale. 2026. aastal oli plaanis minna Kagu-Eestisse, aga transporditoetusest seda teha ei saa, sest osa reisirahast maksab kool nagnuise kinni, toetusest ei jätku.

„Veel mõni tuhat eurot leida oleks väga suur summa,” ütles Kampmann. „Siis peaks kõik muu ära jätma. Eks tule mõelda, kuidas edasi toimida. Väga kahju, et asju tehakse nii, et kannatajaks jäävad nõrgemad.”

KIKi toel on Eestis igal aastal keskkonnaharidust saanud 100 000 last. Valkeri sõnul on aastaid ühesugusena püsinud keskkonnahariduse toetuse piirmäär ajale jalgu jäänud (150 eurot, et iga laps saaks aastas ühe õppeprogrammi läbi teha). „Toetus piirmäär ei ole aastaid muutunud. Et koolid käivad vähem väljas, see on juba praeguseks käes ja oodata võib liikumise drastilist vähenemist,” märkis Valker.

Kaubamaja parklas kaob kella panemise kohustus

Haapsalu kaubamaja parklas korraldab tänasest senise Europargi asemel parkimist Snabb OÜ. „Uue süsteemi käimapaanemine tähendab, et autotjuhi jaoks ei muutu suurt midagi,” ütles Snabbi asutaja ja tegevjuht Kustas Kõiv (pildil).

Suurim muudatus on aga see, et enam ei pea poodi minnes autole panema parkimiskella. Snabb paigaldas kaubamaja fassaadile mitu numbrituvastuskaamerat, mis jälgivad parkla sissesõite. „Kui sisse sõitsite, siis see fikseeris ära, millal saabuste, ja tasuta parkimise aeg läks käima,” selgitas Kõiv.

Trahvikviitungi kirjutatakse välja siiski käsitsi. „Automaatselt, nagu teeavad [transpordi-

ametil] kiiruskaamerad, praegu Eestis ei saa. Tehniliselt saaks, aga eraettevõtte ei saa registrist autoomanike kontakte,” nentis Kõiv.

Seega liigub parklas ikkagi parkimiskontrolör, kes vaatab nutitelefoni sõidukite numbreid. „Ta näeb iga auto puhul, mis kell see sisse tuli. Sisuliselt antakse kontrolörile roheline või punane signaal, et kas auto on olnud parklas alla või üle kahe tunni,” lausus Kõiv. Punase märgiga auto saab kojamehe vahele trahvikviitungi. Haapsalus on trahv parkimisaja ületamise eest 20 eurot.

„Meil on kõik kaamerad üles pandud, inimesed on instrueeritud,” ütles Haapsalu Coopi juht

Raimond Lunev Lääne Elule teispäeval.

Parkimiskorralduse, mida nüüd ka Haapsalus kasutatakse, mõtles Snabb välja olude sunnil. Üle poole trahvidest saadakse Kõivu sõnul selle tõttu, et parkimiskell ununeb. „Trahvi saanud klient lahkub negatiivse emotsiooniga; ka asutus, mille juures pargitakse, saab negatiivse maine, parkimisoperaator on ainus, kes kasu lõikab,” nentis Kõiv.

Numbrituvastussüsteemiga tuli Snabb turule just seetõttu, et välistada parkimiskella unemise juhtumid. „Trahvitulu me nii palju ei teeni, aga olukord on rahulik. Kui trahvid tulevad, on need asja eest,” lausus Kõiv.

Snabb tuli uude süsteemiga turule umbes aasta eest Tallin-

nas Järve ja seejärel ka Ülemiste keskuses. „Nüüd on ka teised sellega tegelemas. Kristiine keskuses on ühel konkurendil [samalaadse süsteemi] testperiood,” ütles Kõiv.

Haapsalu kaubamaja parklas on 116 kohta. Lunevi sõnul asendati seni parkimist korraldanud Europark Snabbiga eelkõige seetõttu, et Europargilt ei saanud Coop andmeid kätte. Nii pole Lunevil aimugi, palju on kaubamaja parklas välja kirjutatud trahvikviitungeid. „Nüüd saame jooksvalt reaajas näha, kui palju on autosid parklasse tulnud, kui paljud neist on parkinud näiteks 10 minutit, kui paljud pool tundi. Ja on ka näha, kui palju on lubatud parkimisaja ületanud,” ütles Lunev. **URMAS LAURI**

Kultuuriminister: rahvusringhääling on oma saatete tootmisel ja edastamisel sõltumatu

Riigikogu liikme ja endise Haapsalu linnavolikogu esimehe Jaanus Karilaiu (Isamaa) kirjalikule küsimusele ERRi Läänemaa korrespondentipunkti sulgemise kohta vastas kultuuriminister Heidy Purga esmaspäeval, et rahvusringhääling on oma saatete tootmisel ja edastamisel sõltumatu.

27. novembril teatas ERR, et peatab Läänemaa ja Hiiumaa korrespondentipunkti töö ja koondatakse uuest aastast Läänemaa uudiseid ERRile vahendanud Juhan Hepneri. Karilaid küsis ministrilt, kas omavalitsused saaksid raha kokku pannes töökoha taastada ja kas minister saaks rahvusringhäälingu kärpest välja jätta.

„Ministeeriumi pädevuses ei ole sekkuda avalik-õigusliku organisatsiooni otsustesse ja valikutesse. Soovitan teil edastada ettepanek arutamiseks rahvusringhäälingu nõukogule,” vastas Purga.

Minister lisas, et rahvusringhäälingu kärpe on väiksem kui teistel kultuuriministeeriumi haldusala asutustel. Samas lisas ta, et rahvusringhäälingu seadust tuleb muuta. „Ministeerium kavandab Eesti Rahvusringhäälingu seaduse teistel kultuuriministeeriumi haldusala asutustel. Samas lisas ta, et rahvusringhäälingu seadust tuleb muuta. „Ministeerium kavandab Eesti Rahvusringhäälingu seaduse teistel kultuuriministeeriumi haldusala asutustel. Samas lisas ta, et rahvusringhäälingu seadust tuleb muuta. „Ministeerium kavandab Eesti Rahvusringhäälingu seaduse teistel kultuuriministeeriumi haldusala asutustel. Samas lisas ta, et rahvusringhäälingu seadust tuleb muuta.” kirjutab Purga Karilaiule. **MALLE-LIISA RAIGLA**

● JUHTKIRI

Kabinetis sündinud

Plaan tõsta kohustuslikku õppimise iga on justkui üllas, kuid reaalsus kipub olema veidi teistsugune. Ühest küljest puudub õpikohustuse pikendamine aasta võrra väheseid, sest valdav osa põhikooli lõpetajatest läheb nagunii gümnaasiumi või kutsekooli edasi õppima. Neist omakorda enamuse ka kooli lõpetab.

Nende kõrval on aga noored, kes on mingil põhjusel jäänud vaid põhihariduse või vähemagagi. Ei üllata ilmselt kedagi, et tänapäeva ühiskonnas on pelgalt põhiharidusega töö leidmise võimalused kardinad. Loomulikult, kes tahab, leiab endale ka siis rakenduse ja saab edasises elus hakkama. Pahatihti on aga sellised näited üksikud. Ja selle taga, et edasi õppima ei minda, on hoopis teised probleemid, mille lahendamine käib noorel inimesel üle jõu.

Õpikohustuse pikendamine on jälle justkui kabinetis välja mõeldud idee. Loomulikult on teadmiste omandamine hea, kuid praegune reform sunnib igasuguse motivatsioonita lapsed koolipinki ja jätab nendega tegelemise paljuski kutsekoolide õlule. Justkui oleks kutsekool see võluvits, mis annab noortele tahte õppida. Ja ega seegi veel taga, et nad kooli ka lõpetavad, sest kohustus õppida on täisealiseks saamiseni. Gümnaasiumi või kutsekooli lõpetades ollakse enamasti vanemad kui 18aastased, mis tähendab, et kui vanus kukub, ei keela keegi pabereid välja võtta. Sellisel juhul ei täida reform oma eesmärki ja noor jääb siiski pelgalt põhiharidusega.

Et noortel oleks haridust rohkem, tuleb riskirühmas olijaid järje peale aidata palju varem: probleeme õigel ajal märgata, leida lapsele sobiv klass ja õpetajad ning läheneda õpilasele individuaalselt just tema vajadustest lähtuvalt. Just selleks, et vältida koolitrotsi tekkimist või aidata noort õppimist takistavate murede lahendamisel. See kõik aga vajab aega, raha ja oskusi. Paraku napib tihti neid kõiki ja pelgalt kabinetinurgas kohustuse määramisega seatud eesmärki täita pole võimalik.

● TEISED LEHED

Merepimedusega löödud

HIJU LEHT. Hiiumaa valla ja Eesti mereväe laeva Raju vahelise sõpruslepingu sõlmimisel lausus Eesti mereväe ülem kommodoor Ivo Värk sõnad, mis tuletasid valusalt meelde, kui kaugele me oleme jäänud merest, kirjutas ajaleht oma juhtkirjas. „Ei saa väita, et Eesti on mereriik, täna veel mitte. Eesti on lihtsalt väike mereäärne riik. Meid on siin tabanud suuremat sorti merepimedus ja sellest lahti pole saanud,” rääkis Värk.

Merest ja sellega seotud muredest ei räägi meil palju häällega eriti keegi. Ei räägita kõva häällega sellest, et kala on otsas, ega ka sellest, kui saastunud on meri või sellest, millist sodi võib peita endas meresügavus. Ammu ei räägita enam, et mida oleks vaja ära teha suurte laevade Eesti lipu alla toomiseks või kui suurt rolli mängib meri näiteks NATO.

Suuremad muutused inimeste mõtteviisis võtavad enamjaolt aega põlvkonna jagu aastaid, see tähendab nii 20–30 aastat. Hakates praegu taas oma palet rohkem mere poole pöörama, võime tõesti ehk veerand sajandi pärast näha, kuidas eestlasi peetakse (ja nad peavad end ka ise) praegusest rohkem mererahvaks ja ka meie meri on paremini hoitud.

● LAUSELAEN

„Üllatas tohutu huvi, kui ukсед lahti olime teinud. Ei oodanud niisugust. Esimestel päevadel oli muuseumi - kunstimuuseumi - ukse taga järjekord.”

Evald Okase lapselaps ja renoveerimisprojekti üks eestvedajaid
Üla Koppel. Lääne Elu, 17. detsember 2024

Mitu Eestit

Hiljuti tähistasime lastega ühe lapse sünnipäeva Tallinna ühe suure kaubanduskeskuse söögikohas.

Teadmiseks nüüd neile, kes tahavad hirmsasti elada teiste elu ja õpetada, kus täpselt tuleks süüa: me ei käi seal kogu aeg, aastas võibolla paar korda, ja lastele see meeldib.

Kuid sinna tuleb spetsiaalselt sõita. Halvaendelised märgid algasid juba enne kaubanduskeskust, kui parkimismajja liikus katkema tuu vool sõidukeid. No õnneust kuhugi auto sokutada. Söögikohas paigutati meid algul kuskile kitsasse lauda, aga pärast vabanes suurem laud. Läks hästi, arvestades, et pärast oli söögikohta järjekord. Pärast vaatasin, et täis olid ka teised toidukohad.

Kuid kaubanduskeskus pakkus põnevat ainet muukski vaatluseks. Üks kodanik käis väljas oleva nullkraadise temperatuuri juures pooides T-särgi väel, teine aga lühikestes pükstes. Järelikult pidi särgiväel olev kodanik veetma kaubanduskeskuses suure osa oma päevast (keeldun uskumast, et ta käis väljas ka särgiväel). Ja lühikeste pükste kandja pidi enam-vähem kindlalt tulema autoga.

Kui aga vaadata kaubanduskeskuse tuubil täis parkimismaja ja seal inimmasse edasi-tagasi liikumas, tekib laiem küsimus, kui vaene siis see eesti rahvas õieti on. Ajalehtede ja portaalide artiklid on täis sajatuksi valitsuse, eriti Reformierakonna aadressil, kes olevat rahva vaeseks maksustanud. Aga sõitke ringi Tallinna kaubanduskeskustes!

See on ju nn kuldne ring, ütlete, tulge pealinnast välja. Muidugi annan endale aru, et ülejäänud Eesti inimesed pole nii jõukad kui Tallinnas. Samas elatakse mujalgi Eestis täiesti normaalselt.

Et veedan peaaegu terve suve kuldsest ringist väljas, Muhus,

ERKKI BAHOVSKI
kolumnist

käin regulaarselt ka Kuressaares. Seal avati suvel Lidli pood, mis oli toona Eesti suurim. Avamise otsus ei viita just sellele, et Kuressaares elavad kohutavalt vaeses inimesed. Ja kauplus oli rahvast täis.

Võib ju vastu väita, et suvel ongi Kuressaares palju rahvast, kuid vaevalt teeb Lidl säärase investeeringu vaid suvehooajaks. Igasugu muid poode on Kuressaares samuti palju, kusjuures tundub, et teise Selveriga pingutati veidi üle, suvel oli see igal juhul kinni pandud.

Mõistagi ei saa teha järeldusi ainuüksi kaubanduskeskuste põhjal. Käisin oma tavali- ses Selveris ja laadisin käru täis kõikvõimalikke tooteid toidupangale. Sest meie vaatevälja ehk kaubanduskeskustesse ei mahu inimesed, kelle jaoks on näiteks ports makarone päevas suur asi. Need on inimesed, keda eelistame oma peast välja mõelda. Aga nad on olemas, oma röömu- de ja muredega, ja lähevad samamoodi vastu jõuludele. Kui minu võimuses on paarilegi neist oma annetusega röömu valmistada, miks siis mitte seda võimalust kasutada.

Samas ei tunne ma mingeid negatiivseid emotsioone nende inimeste suhtes, kes päev otsa kaubanduskeskustes (mõnikord terve perega) ostlevad ja igasuguste vidinate üle siirast röömu tunnevad. Selle kirjutäki võinuks ju üles ehitada vas-

tandumisele: ühel pool kaubanduskeskuse kunded ja teisel pool toidupangast abi saajad. Aga milleks? Ei saa süüdistada inimesi hästi elamises ja üldjuhul ei saa seda teha ka nende inimeste puhul, kes elavad halvasti. Mõnikord on tõesti tehtud halbu valikuid.

Võiksime leppida mõttega, et siin ongi mitu Eestit. Kuid probleemid tekkivad siis, kui need mitu Eestit üksteisest liigselt kaugenevad. Siis tekib ühelt poolt vimm ja teiselt poolt põlgus. Marksistide ja kommunistide juurutatud klassiviha ei tekkinud ikkagi päris tühja koha peale.

Ühiskond on seda tugevam, mida ühtsemal elujärjel on selle liikmed. Mitu Eestit on tõsiasi ja tegelikult ei tahaks ma elada ühiskonnas, kus igasugune katse vara koguda tembeldatakse padukapitalistlikuks. Kuid toidupanga klientide ja teiste abivajajate hulga suurenemist tuleb ka vältida. Ja nagu ütleb nimetuski „kuldne ring”, on Eestis ka suure piirkondlikud erinevused. Võibolla on aidanud olukorda leevendada kaugtöö – keegi, kelle sissetulek tuleb pealinna ja miks mitte ka välismaa töö arvelt, istub tegelikult füüsiliselt Tallinnast umbes 200 km kaugusel. Ent vaevalt on see kõike otustav trend.

Kuid kaubanduskeskustesse tagasi! Et vältida jõuluagset rüselmist ja seiklusi parklates, tasuks üldiselt jõulukingitused varem ära osta. Samas ütleb elutarkus, et midagi jääb jõulude eel ikka ostmata ja siis tuleb kaubanduskeskusesse minna niikuinii. Ja võibolla – muutudes nüüd koolipapalikuks – tasub mõelda nendegi peale, kelle jõulud ei tule suure tilina ja kingimäega.

● Mitu Eestit on tõsiasi ja tegelikult ei tahaks ma elada ühiskonnas, kus igasugune katse vara koguda tembeldatakse padukapitalistlikuks.

Kuidas jõuti rahulepinguni 105 aastat tagasi

Vabadussõda Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa vahel algas 28. novembril 1918, kui Punaarmee ründas Narvat. Linn vallutati ning järgmisel päeval kuulutasid enamlased Narvas välja Eesti Tööraha Kommuni. Selle Nõukogude Venemaa relvajõududele toetunud lühiajalise nukuriigi loomisega lootsid enamlased, et edasine sõjaline konflikt kujuneb Eestisiseseks kodusõjaks.

Vene väed jõudsid siiski Tallinnast üksnes 40 km kaugusele, kuid 4. jaanuaril 1919 algas edukas vastupealetung ja 24. veebruariks 1919 oli Punaarmee kõikjal Eesti territooriumilt välja tõrjutud.

Eesti riikluse seisukohalt kõige olulisemad väitlused peeti rahukonverentsi esimesel etapil, 1919. aasta jõulukuu jooksul. Vana-aastaõhtul allkirjastati vaherahukokkulepe ning parafeeriti hiljem muutumatul kujul rahulepingusse võetud sätted Eesti iseseisvuse tunnustamise, Eesti-Vene riigipiiri ja sõjaliste tagatiste kohta.

31. detsembril 1919 sõlmisid Eesti ja Nõukogude Venemaa vaherahu, mis jõustus 3. jaanuaril 1920. Sõda lõppes 2. veebruaril 1920 ja Nõukogude Venemaa valitsus tunnustas Eesti iseseisvust *de jure* ning loobus „igaveseks ajaks kõigist suveräänõigustest, mis olid Venemaal Eesti rahva ja maa kohta”.

Vabadussõja hind Eestile oli purustatud hooned, 5000 langenut, 14 000 haavatut, kellest 2600 jäi invaliidiks.

TIIT SALUMÄE
emeritpiiskop

Praegu, kui käib sõda Venemaa ja Ukraina vahel, on meil eestlastena vaja meenutada ajalugu ja süüdata austusega mälestusküünlad Eesti Vabadussõja mälestusmärkide juures.

Rahu ei tulnud Eestile kergelt ei sõjas ega diplomaatias. Otsustava tähtsusega on inimesed. Eesti ja Vene rahuläbirääkimisi juhtis edukalt haapsallane Jaan Poska.

Kahjuks ei soovinud siis rahu ei Venemaa ega lääneriigid. Jaan Poska tõdes, et suure Venemaa vastu ei lähe lääneriigid Eesti eest tulle. Praegu on olukord, kui Ukrainat toetab nii oma rahvas kui ka Euroopa Liit. Tuleb teha valikud ja osata pidada läbirääkimisi ka vaenlasega.

Meine Eesti tugevus olid nii ühtselt rindel sõdivad inimesed kui ka see, et Jaan Poska läks 4. detsembril 1919 Tartusse läbirääkimisele. Väljavaadetest saada rahuleping kirjutas Poska tütar Xeniale: „Kas midagi välja tuleb – teadmata. Kindel, et enamlased tahavad rahu, aga niisamuti, et nad tahavad rahu mitte rahu pärast, vaid mõne teise eesmärgi kättesaamiseks. Kui need tingimused, mis meie ette paneme ja millest me loobuda ei saa, nende eesmärkide kättesaamist ei võimalda, siis näib, et läbirääkimistest ühtegi välja ei tule. Meile aga rahu on hädasti tarvis tema enese pärast.”

Läbirääkimistel pidas Jaan Poska nii füüsiliselt kui ka vaimselt

MALLE-LIISA RAIGLA

vastu. Toimus ime. Mõlemad pooled tegid järeleandmisi – isamaarmastus aitas teha kokkuleppe ja sõlmiti vaherahu. Tuleme siis 3. jaanuaril kell 10.30 Haapsalu vabadusamba juurde. Helisevad kirikukelad ja asetame oma tänu- ja mälestusküünla.

REFORM

Koolid peavad noori harima täisealiseks saamiseni

Õppimiskohustuse ees tõstmine toob lisatulemeid kõikidesse koolidesse ja kohalikele omavalitsustele.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Praegu 8. klassis käivatel noortel on kohustus pärast põhikooli lõpetamist edasi õppida täisealiseks saamiseni või järgmise haridusastme lõpetamiseni. Seni on koolikohustus kehtinud põhikooli lõpetamiseni või 17aastaseks saamiseni.

„Eesmärk on hea, teine on tegelik elu,” ütles Haapsalu aselinnapea Kaja Rootare. Ta lisas, et õpikohustust pikendava seaduse vastu pole tal midagi, sest ilma hariduseta on keeruline elus hakkama saada, kuid samal ajal langeb koolist välja üha noorem eas lapsi. Sageli on Rootare sõnul selle taga mitu muret. „Tihti on koolis käimine selle lapse jaoks alles kümnendal kohal ja lapsel on muid lahendamist vajavaid probleeme,” ütles aselinnapea.

Seetõttu tuleb Rootare sõnul palju varem märgata noori, kellel on tekkinud koolitõrge, ja alustada nende aitamisega juba põhikoolis. Õpilaste järjele aitamiseks on vaja aega, oskust ja raha, aga ka individuaalset lähenemist ja mitmete asjaoludega arvestamist. „On vaja piisavalt tuge ja paindlikkust, et laps leiaks klassi, kus tal on hea olla, ta on toetatud ja vajadusel on kõrval tugi: logopeed, psühholoog,” rääkis Rootare.

Rootare kinnitas, et õpikohustuse pikendamine toob kohalikele omavalitsustele kindlasti lisakohustusi, kuid milliseid täpselt, selgub tõenäoliselt alles siis, kui vastu võetud muudatus 2026. aastal jõustub.

Välja langeda ei saa

Õpikohustuse pikendamise suurenemine kindlasti kutsekoolide rolli, kuhu enamik seni vaid põhiharidusega piirduvad noori õppima asub. Haapsalu kutsehariduskeskuse direktori Riinu Raasukese sõnul on Läänemaa eesrindlik ja siin on vähe neid, kes pärast põhikooli lõppu edasi ei õpi. Seetõttu ei tohiks tema sõnul sisestajate arv koolis väga palju suureneeda.

Õppimiskohustuse ees tõstmisega suureneb kindlasti kutsekoolide roll.

URMAS LAURI

Küll on aga kutsekoolis igal aastal umbes 20 protsenti õppima asujatest neid, kes alustatud eriala ei lõpeta. Raasukese sõnul, et selle protsendi hulgas on ka neid, kes vahetavad kutsekeskhariduse eriala 3. taseme kutseõppe, näiteks abikoka eriala vastu.

Reformi jõustudes 1,5 aasta pärast tuleb just selle 20 protsendi ehk umbes 35 õpilasega senisest enam tegeleda: pakkuda õpilastele senisest enam tuge, olgu selleks siis õpitugi või näiteks eripedagoogiline tugi.

Õppimiskohustuse pikendamine mõjutab enim küll kutsekooli, kuid puutumata ei jää sellest ka gümnaasiumid, kust kehvade õpitulemuste tõttu enam välja langeda ei saa. Läänemaa ühisgümnaasiumi direktor Gina Metssalu ütles, et õpikohustuse pikendamine ei tähenda, et õpi-

last ei saaks enam üldse koolist välja arvata, vaid koostöös omavalitsuse ja perekonnaga tuleb leida talle sobivamad õpiviisid, olgu selleks siis suurema toe pakumine või õpingute jätkamine kutsekoolis.

Elmisel õppeaastal lahkus ühisgümnaasiumist kaks õpilast. Metssalu sõnul ei tähenda see, et nad oleksid koolist välja langenud, vaid perekond kolis. Ka Noarootsi gümnaasiumi direktor Laine Belovasi ütles, et nende koolis tegeletakse õpilastega enne, kui nad välja langevad. Belovasi sõnul langes eelmisel õppeaastal üks õpilane küll koolist välja, kuid jätkas õpinguid täiskasvanute gümnaasiumis.

Metssalu sõnul on kool kaalunud varianti valida rohkem neid, keda üldse vastu võetak-

se, kuid sellest loobunud. Lisaks loobus kool ka eraldi vastuvõtetest ning vaatab juba järgmisest õppeaastast vaid põhikooli lõpueksamite tulemusi ja lõpuhindeid.

Rohkem haritud noori

Õppimisega tõstva reformi eesmärk on seletuskirja järgi vähendada nende noorte osakaalu, kes ei jätka pärast põhikooli õpinguid või kes langevad kesk- ja kutsekoolist välja. Keskkariduse esimesel aastal langeb haridussüsteemist välja viiendik alustanutest ja keskhariduse omandanust ei jätkata õpinguid ligi 40 protsenti.

Samas ütles Rootare, et õpikohustuse pikendamine ei tohiks olla ka noorte arengut pidurdav. Ta tõi näiteks õpilase, kes on muidu tubli, kuid kes

ei taha õppida ja leiabki pärast põhikooli endale sobiva töö. „Ei tohi ka teda takistada ja talle kahju teha, see ei tohiks olla tema arengut pärssiv,” ütles Rootare.

Reformi teine eesmärk on luua 2035. aastaks olukord, kus 90 protsendil 20–24aastastest on vähemalt keskharidus, 2022. aastal oli see protsent 83. 2022. aastal oli 18–24aastaste hulgas põhihariduse või sellest madalama haridusega noorte osakaal ligi 11 protsenti.

Juba praegu on probleem noortega, kes ei õpi ega tööta. Seepärast on kõik omavalitsused tööle võtnud noorte heaolu spetsialisti, kes peab üles leidma kõik need kuni 29aastased noored, kes ei õpi ega tööta: nende kontakti saama ja suunama õpinguid jätkama.

Läänemaa vald võttis suurlaenu

Läänemaa vald laenab Luminori pangalt 8,2 miljonit eurot kooli ehitamiseks ja varasemate laenude finantseerimiseks. Valla revisjonikomisjoni esimehe Andres Hirvela sõnul on valla laenukoormus liiga suur.

Laenu küsimise aegu rääkisid vallaametnikud kümneks aastaks võetavast laenust. Luminoriga sõlmitud lepingus ongi tähtsaks detsembri lõpp 2034, kuid leping lubab koostada maksegraafiku, mis jagab tagasimakseid 15 aastale. Viimane makse tehakse siiski lepingu lõpptähtpäevaks 2034. aasta detsembris ja siis tuleb tagastada kogu tagasimaksmata osa. Vald kavatses selle viimase, suurema tagasimakse jaoks kohe uue laenu võtta.

Läänemaa valla laen Luminorilt

- Laenusumma 8 200 000 eurot.
- Läänemaa gümnaasiumi ehituseks 4 822 000 eurot.
- Varasemate laenude refinantseerimiseks 3 378 000 eurot.
- Lepingu lõpptähtpäev 15.12.2034.
- Marginaal 0,77% aastas.
- Baasintressimäär 6 kuu euribor.
- Koolimaja eest maksab Läänemaa vald Ehitus5Ecole 11 577 540 eurot.

ALLIKAS: LÄÄNEMAA VALLA DOKUMENDIREGISTER

Sõlmitud lepingu järgi on Luminori nõus Läänemaa vallale laenu välja maksta 2025. aasta jooksul. Kuna vald laenu kätte pole saanud, pole veel ka maksegraafikut. Nimelt on kohalike omavalitsuste suuremate laenude puhul tavaline, et maksegraafikud koostatakse ja muutuvad sedamööda, kuidas laenu omavalitsuse arvele jõuab.

Küsimusele laenu tagasimaksete prognoosi kohta vastates viitas vallavanem Ingvar Saare Pärnu Postimehe artiklile. „Saate seal infot (ka valein-

fo),” ütles ta. Saare saatis ajakirjaniku lugema Läänemaa valla dokumendiregistrilt, viidates volikogu otsusele laenu võtmise kohta.

Juunis tehtud otsus laenu võimaliku laekumise aja kohta midagi ei öelnud, küll aga prognoosis tagasimakseid, mis oleksid aastaks 752 000 euro. See on umbes 30 000 eurot rohkem, kui Läänemaa praegu oma laenude eest maksab.

Finantsiliselt pingelisemaks perioodiks oli volikogu otsuses nimetatud aastaid 2026–2028, kui ehitajale tuleb maksta järeilmaksu Lihula koolimaja ehitamise eest. Koos laenumaksetega pandi suvel kirja 1,6 miljonit eurot aastaks. Pärast seda tu-

leks Läänemaa vallal 2034. aastani kooli ehitamise laenu tagasi maksta taas 752 700 eurot aastas. Volikogu juunikuisel numbril siiski praeguse tegelikkusega ilmselt ei klapi, sest toona oli juttu veel kümne aasta peale võetavast laenust.

Hirvela hinnangul pole ka praegune laenukoormus ehitaja järeilmaksuga vallale jõukohane. Tema sõnul on ehitajalt küsitud järeilmaksu umbes 30 protsenti koolimaja ehitamise maksumusest. Ehitus5Eco nõustus maja valmis ehitama enam kui 11,5 miljoni euro eest. Järeilmaksu peab vald tasuma kolme aasta jooksul pärast koolimaja valmimist.

ANDRA KIRNA

LÜHIDALT

Ninni asemel tuleb volikokku Köster

Läänemaa volikogu koosseis muutus – valimisliitu Tegusalt Tulevikku kuulunud Arvo Ninni asemel on volikogus nüüd tema valimisliidukaaslane Sven Köster (pildil).

52aastane Köster on sel sajandil mitmel korral kandideerinud Risti volikokku. 2021. aasta valimistel sai ta Läänemaa volikokku kandideerides 35 häält ning oli valimisliidu Tegusalt Tulevikku nimekirjas esimene, kes jäi asendusliikmeks.

„Olen osalenud Risti kogukonnakogus, mis oli enne eelmisi valimisi [2017]. Nüüd olen veidi üle kolme aasta olnud Risti osavallakogu liige ja ka Läänemaa volikogu arendus- ja eelarvekomisjoni liige. Kogemust on mul üksjagu, nüüd saab päristööd ka teha,” ütles Köster.

Köster pääses volikokku, sest Ninn ei ela enam Läänemaa vallas ning pidi seetõttu ka volikogust lahkuma. Ninn kolis Saaremaale ja äriregistri näitab, et Ninnile kuulunud OÜ Viljare uueks omanikuks on Martna kandis tegutsev Ohtla Agro Grupp OÜ. Läänemaa Elu ei õnnestunud Ninniga ühendust saada.

69aastane Ninn oli alates 1996. aastast Martna volikogu seitsmes koosseisus ning Läänemaa volikokku pääses ta nii 2017. kui ka 2021. aasta valimiste järel.

Martna kandi kauaaegse ettevõtja ja töödajana on Ninn sellest aastast Läänemaa valla auko-danik. Mullu sai ta Läänemaa valla teenetemärgi.

Valimisliit Tegusalt Tulevikku koondab eri erakondade liikmeid. Valimisliidu juht Neeme Suur on sotsiaaldemokraat, Ninn oli Isamaa liige 2003–2022 ja Köster liitus Reformierakonnaga veebruaris 2021.

Et Ninn oli volikogu majandus- ja planeerimiskomisjoni aseesimees, peab volikogu oma tänasel istungil komisjonile valima nii uue esimehe kui ka aseesimehe. Komisjoni esimees on praegu reformierakondlane Marek Topper.

Urmas Lauri

Kirbla motopoes käidi vargilt

Teisipäeval sai politsei teate, et 16. detsembri õhtu ja 17. detsembri hommiku vahel murtsi lahti Kirblas asuva motopoe ukse, tungiti sisse ja varastati tööriistu, alkoholi, motokiivreid ja nahtkassisid.

Kirblas üle kahe aasta tegutsenud motopoe ja -kohviku ZZ Shop omanik Chris Hale rääkis, et avastas sissemurdmise teisipäeva hommikul kell 10 poodi minnes. Hale'i sõnul ei olnud poest mitte ainult varastatud, vaid ka kogu kontoriruum oli segi pööratud ning hävitatud dokumente ja kõvakettaid.

Kui teisipäeval politseile sisse-murdmisest teatati, oli poele tekitatud kahju hinnanguliselt 5000 eurot. Kolmapäeval, kui Hale oli jõudnud kristada ja täpselt teadaannet palju jagatud ja see on jõudnud ka kõigisse motogrupidesse. Kui keegi näeb, et müüakse uusi kiivreid, nahtkassisid, Neilteni tööriistu või mootorsaagi, tuleb Hale'i sõnul sellest politseile teada anda.

Hale usub, et politsei tabab kahju tekitanud vandaalid.

Malle-Liisa Raigla

● MINISTER LÄÄNEMAAL

Taristuminister Vladimir Svet lub

Nädala alguses Läänemaad külastanud taristuminister Vladimir Svet ütles Lääne Elule, et on seda meelt, et varem või hiljem Haapsalu raudtee tuleb. Kuid lisas, et enne 2027. aastat ehitamiseks raha ei ole.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Esmaspäeval ja teisipäeval tutvustas taristuminister Vladimir Svet Läänemaa omavalitsuste tegevuse ja probleemidega. Esmaspäeval külastas minister Lääne-Nigula valda ja Haapsalu linna, teisipäeval Vormsi.

Intervjuu Lääne Elule andis minister esmaspäeva õhtul.

Kui läänlane, eriti just haapsallane, mõne valitsuse liikmega kohtub, on esimene küsimus see, et millal me endale taas raudtee saame. Mida teie ütlete?

Oleme raudteega seisus, kus kogu küsimus taandub ainult ühele – rahale. Sest trass on olemas, projekt on olemas ja minu teada isegi võsa raadatakse. Küsimus on, millal leiab riik raha selleks, et see raudtee lõpuni ehitada.

Üle Eesti tuntakse seda kui Haapsalu raudteed, aga tegelikult oleks õige rääkida sellest kui Rohuküla raudteest, sest raudtee peab olema ühe suurema terviku osa. Kui raudtee tuleb Rohukülani, saame ühistransporditeenust Hiiuemaal arendada selliseks, et ka sealsed inimesed saaksid seda alternatiivina kasutada, kombineerides saare bussiliikluse raudteega.

Rongil on mõtet, kui saame selle panna kiiresti sõitma. Ja lõppkokkuvõttes, kui need küsimused on vastatud, peame endalt küsima, kust see raha võtta. Hinnangud on erinevad – kes ütleb, et [veel on vaja] 110 miljonit, kes ütleb 170 miljonit.

Nagu taristu valdkonna [Haapsalu] abilinnapeaga [Innar Mäesaluga] rääkis, on minu silmis Haapsalu raudtee jaoks ainult kaks varianti. Esimene variant on, et jätame riigis midagi teemata ja selle raha eest teeme Rohuküla raudtee. Ja teine võimalus on, et võtame laenu. Ja kui võtame laenu, siis peame endale ausalt ütlemata, et see laen kasvatab ka meie riigi võlakooormust.

Pean teile ausalt ütlemata, et mina olen ise rööbastranspordi usku inimene – usun trammidesse linnades, usun rongidesse linnade vahel –, aga küsimus on selles, et peame ühiskondlikult selles kokku leppima, mis on see õiglane hind, mida maksavad inimesed, kes raudteed kasutavad. Peame leppima kokku, kui palju maksab selle eest ühiskond tervikuna. Vajame ühiskondlikku kokkulepet, kas jätame midagi tegemata või võtame laenu.

Kumma variandi poolt isiklikult oleksite?

Riigi vaates oleks kõige mõistlikum ilmselt mingi kombo, kus näiteks osa raha leitakse nendest vahenditest, mis on olemas riigil ja mingi osa rahastatakse laenuga.

Aga kui te küsite, kas ma arvan, et me suudame näiteks kokku leppida selle raha kasutamises enne aastat 2027, kui toimuvad riigikogu valimised, siis sellesse ma väga ei usu. Arvan, et need järgmised kaks aastat tulevad riigieelarve jaoks väga keerulised. Tegelikult ma ei arva, ma

Vladimir Svet

- Sündinud 11. märtsil 1992 Tallinnas. Vabaabieliu.
- 2024 astus sotsiaaldemokraatlikku erakonda.
- 2011–2016 ja 2018–2024 oli Eesti Keskerakonna liige.
- 2015 lõpetas Tartu ülikooli õigusteaduse erialal, 2017 lõpetas samal erialal magistriprope.
- Valdab eesti, vene ja inglise keelt.

Töö- ja teenistuskäik

- 2024 (kuni juuli) Tallinna linnavolikogu liige
- 2021–2024 Tallinna abilinnapea
- 2020–2021 Lasnamäe linnaosa vanem
- 2017–2020 Kesklinna linnaosa vanem
- 2012–2016 Kesklinna valitsuse spetsialist

ALLIKAS: KLIIMAMINISTEERIUM

tean, sest me ju tegeleme praegu kärbetega.

Võibolla olen halb poliitik, aga arvan, et selliste projektide puhul tuleb olla aus ja rääkida, kuidas asjad on. Arvan, et see on aja küsimus, mil me riigina võiksime seda otsustada. Ja mina olen seda meelt, et varem või hiljem Haapsalu raudtee tuleb.

Rail Balticuga seoses on räägitud ka selle sõjanduslikust tähtsusest. Kas ka Rohuküla raudtee võiks olla riigikaitseolulise ühenduse?

Arvan, et kõige pädevama vastuse saab anda kas minu kolleeg [kaitseminister] Hanno Pevkur või kaitseväge juhid. Teame, et kui küsime nende käest, siis vastatakse, et nad vajavad eeskätt moona.

Samas jällegi, kui vaatame, kuidas kulgeb sõda Ukrainas, kuidas kujuneb seal rindejoon, on varustusliinid selles kõige olulisem osa. Nende varustusliinide põhikomponent on tavaliselt raudtee.

Arvan, et peame siiski keskenduma sellele, et kui [Rohuküla] raudtee kunagi tuleb, on see eeskätt reisijate jaoks mõeldud raudtee. Keskendume selle raudtee puhul pigem reisijatele ja mõtleme, millist kvaliteeti võiks see tuua inimestele, kui see kunagi tuleb.

Käisite täna ka Rohuküla sadamas. Mis seal huvitavat on?

Võibolla olete kuulnud, et meil on praegu väljas viienda parvlaeva ehitamise hange. Ja kui viies parvlaev tuleb, on see tegelikult oluline uudis mitte ainult saarlastele, vaid ka hiidlastele. Sest erinevalt Regulast, mis ei saa Rohukülas silduda samas kohas, kus silduvad praegused praamid, viies praam seda võimekust omab, mis tähendab, et see on inimestele mugavam.

Rohuküla sadam on saanud välisvahenditest toetust selleks, et ehitada välja sadama lõunamuul, mis purustati juba esimese maailmasõja aegu. Siis, 1917, lasti muul õhku või õigem oleks vist öelda, et lasti põhja. Asjaolu, et seda taastatakse, tähendab, et

sellega kaitstakse ka kaldataristut. See aga omakorda tähendab, et sadamas tekib edasine arengupotentsiaal. Ning kui meil on võimalik kasutada välisraha, mis on just selleks mõeldud, et luua eeldused ettevõtluse arenguks, siis arvan, et see on samm õiges suunas.

Kliimaministeerium saatis täna välja pressiteate, et kümnes Eesti sadamas asutakse välja arendama kaldaelektri võimekust. Viis aastat tagasi anti Virtsu sadamas pidulikult teada, et parvlaev Tõll hakkab sõitma elektri jõul, laevale paigaldati akuplokk. Tookord räägiti, et kui see projekt on edukas, hakkavad ka teised parvlaevad elektriga sõitma. Kas tookordne ettevõtmine läks aia taha? Pole ju kuulda, et Väinamere parvlaevad sõidaksid elektri jõul.

Mul on toona tehtu eest keeruline kõnelda, praegu need parvlaevad elektrilised ei ole. Aga viienda parvlaeva ehitame elektrilisena ja kogu kaldaelektri väljarendamine on osa sellest pikast teekonnast, mis oleme ette võtnud. Mina ei välista, et kunagi järgmises etapis, kui meil on selle jaoks raha, võiks ka mõni väikesaarte parvlaev olla elektriline. Küsimus pole mingites Euroopa nõuetes. Küsimus on selles, et see on rahvusvaheline trend ja need, kes suudavad järk-järgult ennast ümber lülitada, on eelispositsioonis – neil on paindlikumad võimalused reageerida eri kriisidele.

Meil tulebki selle küsimusega liikuda edasi järk-järgult. Meil ei tasu panna hullu – kui laev sõidab diisliga, pole mõtet seal diiselmootorit välja keevitada, et asemele panna elektrimootor. Aga kui meil on vaja nullist uus laev tellida, tuleb iga kord kaaluda, kas äkki on mõtet võtta hübriid- või äkki hoopis elektrimootoriga laev. See sõltub sellest, mis tüüpi kaldataristu on sellel laeval ja milline on selle laeva kütusekulu – kas see kõik on seda väärt, et kogu asjaga mängida.

Viis aastat tagasi oli juttu ka sellest, et kohe lähevad laevad üle vesinikütusele. Kas selles valdkonnas on mingisuguseid arenguid toimunud või toimumas?

Peaksime väikese ja nutika riigina jälgima, mis on rahvusvahelised trendid. Peame alati olema kiiremad kui suurriigid, sest kui jääme mõnest rongist maha, on mõnikord väga keeruline sellele hiljem peale hüpata.

Vesiniku puhul peame silmas, et selle võidukäik võib tulla, ning kui see tuleb, peame olema selleks valmis. Peame olema võimaliselt isegi natuke sündmustest ees. Peame olema valmis seda tehnoloogiat kasutusele võtma. Aga seni, kui see pole raketina kosmosesse lennanud, peame lahendama oma vajadused ja probleemid nende tehnoloogiate abil, mis meil on olemas.

Seetõttu ehitame elektriparvlaeva ja seetõttu ei kao diisellaevad mitte kusagile. Aga ma arvan, et töö, mida teeb näiteks

minu kolleeg [majandus- ja tööstusminister] Erkki Keldo ja mida teevad ministeeriumid selleks, et luua Eestisse võimekus vesiniku tootmiseks ja vesiniku kohaletoimetamiseks ja sellest elektri tootmiseks, on õige – peame olema selles innovatsiooniteravikus. Aga kui tagame inimestele eluliselt vajalikku teenust, peame seda ehitama mitte visioonidele, vaid töötavatele lahendustele.

Lääne-Nigula vallajuhtidega kohtumisel uuriti teilt, milline on seis kohalike teede ehitamise ja korrashoiu rahastamisega. Milliseid lubadusi te siin jagasite?

Ma ei käi mööda Eestit lubadusi jagamas, käin õppimas, uurimas ja tegelikkusest endale pilti loomas.

Reaalsus, milles elan, on, et 2024. aasta teedehoiu eelarve on viimase kümne aasta madalaim – umbes 150 miljonit eurot on puudu. Ühelt poolt võiksin raporteerida, et leidsime valitsuskõnelustelt 100 miljonit täiendavalt juurde, järgmisel aastal kasvab summa 170 miljoni võrra. Aga erinevatel hinnangutel vajaksime juurde kaks või kolm korda rohkem. Tegelikult rääkimata sellest, et meil on veel ka ehitusse võlg.

Minu tänane [esmaspäevane] visiit algas Linnamäe ristmikuga. [Oru osavald tahab selle muuta ohutumaks, ümber ehitada ringristmikuks – toim.]

Ausalt öeldes teevadki mulle kõige rohkem muret Eestis just sellised kohad, kus teame, et inimesed on surnud või saanud raskelt vigastada, kus teame, mida on vaja teha, et see koht muutuks turvalisemaks, aga me pole miskipärast seda raha leidnud.

Ma tean, et see kõlab halvasti, sest nend-

dest võimalustest on kohalike sõnul viis või isegi seitse aastat räägitud. Ja ma väga kardan, et jään järjekordseks ministriks, kes noogutab, et mure on tõsine, aga midagi ei muutu.

Peame ühiskonnana jõudma arusaamani, mida ja kui palju oleme valmis teema selleks, et meie teed oleksid korras. Selleks, et meil poleks selliseid liiklusohutlikke kohti nagu Linnamäel. Et inimesed [õnnetustes] ei sureks.

Tahaks igasugu lubadusi anda, aga minu poolt oleks õige öelda, et töötan selle nimel, et teeksite sammu selles suunas, et meil oleks mingi arusaam, kui-

lubadusi ei jaga

das järgmised kümme aastat saavad meie teed rahastatud. Kas mul õnnestub või mitte, seda näitab aeg.

Teie haldusallas on ju meri, teed, raudteed... Ja ringmajandus, ning tegelikult ka ehitus, ka lennukid.

Milline valdkond on teie jaoks praegu kõige problemaatilisem või keerulisem?

Pea tunnustama, et valdkond tervikuna on kõige põnevam, kuna mul on väga pikk kohaliku omavalitsuse kogemus. Mulle tundub, et see, millega tegelen, on justkui seesama, millega tegeleb üks vallavalitsus või linnavalitsus, lihtsalt väga suur. Kõige olulisem on Rail Baltic lihtsalt seetõttu, et sinna on vaja leida nii palju vahendeid juurde. Mastaap on selline, et sellega pole võimalik võrrelda mitte mida-

gi, mida siin Eesti territooriumil on tehtud.

Eesti inimeste jaoks kõlab praegu kõige rohkem teede rahastus. Kellel on probleemiks Via Baltica Tallinna-Pärnu lõik, kellel see, et tema kodutee toimib, kellel see, et ei julge oma last saata bussile, sest tee ääres ei ole turvalist kõnniteed.

Aga samas on kõik väga erinev. Arvan, et Ruhnu elanikul on mure, kas ta tulevikus saab ka talvel mandrile lennata ja mandrilt koju. Arvan, et saareinimeste jaoks on oluline, millal tuleb viies parvlaev. Ja ma arvan, et Ida-Virumaa elaniku jaoks on oluline, et ka sinna jõuaks raha kortermajade renoveerimiseks.

Ja kohe-kohe tuleb minu valdkonnas lauale jäätmereform. Praegu ladestame ja põletame tonnide, kümnete tuhandete tonnide viisi jäätmeid, mida võiks suunata majandusse ning kust võiksime jõukust juurde kasvatada, teenida raha ja maksutulud.

Ma ei taha kogu au võtta endale, minu eelkäijad ja eriti minu eelkäija Kristen Michal on teinud väga palju tööd selle nimel, et jäätmereform teoks saaks. Ja nüüd ma loodan, et lähiajal saame sellega edasi liikuda.

Lennukid enam ei lennata.

Mina isiklikult arvan, et kui see [Nordica] lugu nüüd lõpeb, on hea.

Mingit strateegilist kasu riigile ei olnud sellest juba mõnda aega. Minu asi on nüüd lõpetada maksumaksja raha kulutamine ja proovida sealt väljuda võimalikult suure tuluga. Tulu tekib lennukite müügist, millega praegu tegeletakse.

Ennast kogu selle Nordica teemaga kurssi viies sain teada, et Pärnust käivitas Estonian Air 1990. aastate keskpaigas otselini Küprosele! Okei! Kui kujutleme seda praegu, aastal 2024, siis ilmselt saame aru, et noh, vist on natuke üle võlli läinud.

Ütlen teile ausalt: ma siiamaa-ni usun, et kui Nordica oleks saanud erastatud, oleks eraettevõtjast omanik saanud võibolla teha selle ettevõtte edukaks, teinides sealt kasumit.

Eesti jaoks lõpeb romantiline periood, mil arvasime, et meil peaks nui neljaks olema rahvuslik lennufirma. See lõpp on tegelikult hea, sest saame selle asemel keskenduda Tallinna lennujaamale, kust praegu võib lennata 40 suunas ja järgmisel aastal tekib suundi juurde. Loodan, et siis, kui oleme saanud endised Nordica kasutatavad lennukid müüdnud, saame valitsuses arutada võimalust kasvõi osa sellest rahast suunata just lennujaama arendamiseks, et lennujaam saaks soodustada siia taoliste liinide teket.

Mis teid teisipäeval Vormsil ees ootab?

Kohtun vallavalitsusega, külastan nende kooli ning lõpetan tuletornide ja sadama ülevaatamisega. Tuletornid kuuluvad samuti minu vastutusvaldkonda ja need on, ma arvan, mitme tähendusega. Ühelt poolt on neil muidugi navigatsioonitaristu tähendus, aga teisalt on nad paikkonna sümbolid. Nagu Kõpu tuletorni hiidlastele.

Arvan, et tuletorn on rohkem kui lihtsalt üks valgusti ühe torni otsas. Olen suure osa elust elanud Lasnamäel, kus on lausa kaks tuletorni. Arvan, et Lasnamäel on Lääne-Eestist ja saartelt päris palju õppida sellest, kuidas tegelikult võib tuletorne muuta olulisemaks.

Kui te nüüd edasi lähete mõnda teise maakonda, siis kas teil on Läänemaalt ka midagi kaasa võtta, mida teistele soovitada?

Mul oli täna väga huvitav kuulata, kuidas Lääne-Nigulas on üürimaja tööle hakanud. Ja kui tahame, et elu oleks Eestis igal pool, siis peame mõtlema töökohtadele, aga ka elukohtadele. Ja see on näide, millest võib õppida.

Arvan, et eriti poliitikud nagu mina, kes ma tulen Tallinnast, me peaksimegi rohkem käima Läänemaal ja õppima siinsetelt tegijalt, kuidas ka kohas, kus ei ole pidevalt elanikkonna kasvu, kus maksutulud pidevalt ei suurene, on võimalik tõsta inimeste elukvaliteeti.

Ajaloolane Martin Malve rääkis tänavusel ajalookonverentsil Saastna kabeli juurest leitud luudest.

Läänemaa püüab kaht muuseumirootti

Haapsalu ja Läänemaa muuseumid on tänavu nomineeritud kahele aastaauhinnale ehk muuseumirootile.

Iloni Imedemaal korraldatavad regulaarsed haridusprogrammid Haapsalu neuroloogilise rehabilitatsioonikeskuse (HNRK) patsientidele on nomineeritud muuseumihariduse edendaja ja Läänemaa muuseumi 30. ajalookonverents teadusürituse tiitlile.

Iloni Imedemaa juhataja Maarja Kõutsi sõnul on koostöö HNRKga kestnud 2021. aastast. Kõutsi sõnul tekkis mõte, et HNRKs ravil olevad lapsed võiksid Iloni Imedemaad külastada, juba enne koroonaaega. „Tavaliselt on need lapsed ravil kaks nädalat ja mõtlesime, kuidas neid muuseumise kutsuda, et nad ei peaks kogu aeg haigla nelja seina vahel olema,” ütles Kõuts. Nüüd käivadki HNRKs ravil olevad lapsed igal kolmapäeval kella kolmest neljani Iloni Imedemaal. Kõutsi sõnul oli ühist aega päris keeruline leida, sest lastel on haiglas tihe raviprogramm.

„Eesmärk pole mitte niivõrd uusi teadmisi omandada, vaid see, et lapsed saaksid kogemuse ja elamuse ning suhelda ka väljaspool haiglasinu,” ütles Kõuts. Iga kord ootab lapsi Imedemaal eri programm – vaada-

takse Ilon Wiklandi joonistusi ja alati on ka väike meisterdamine. Kõuts tunnistas, et igale grupile sobiva programmi kokku panemine on olnud ka Imedemaa töötajatele põnev ülesanne, sest see, millised lapsed tulevad ja kui palju, selgub alles päev varem. „Ravil on ju väga erinevate tervisemuredega lapsi ja püüame leida tegevusi, et igaüks siit midagi saaks,” ütles Kõuts.

„Oleme alati mõelnud, kuidas saaksime Iloni helgeid pilte ühiskonna heaks tööle panna. Nende joonistamine oli ka tema jaoks teraapiline ja üldse on kunsti teraapiline võime ammu teada,” ütles Kõuts.

Teine muuseumirooti nominent on Läänemaa muuseumi 30. ajalookonverents. Muuseumi peavarahoidja ja konverentsi korraldaja Eve Ostaveli sõnul on auhinnale nomineeritud küll tänavusuvine konverents, kuid seda esitades viidati ettevõtmise pikaealisusele. „Minu teada ei ole üheski maakonnas selliseid konverentse nii järjepidevalt toimunud,” ütles ta. Ostaveli lisas, et aastate jookul on konverents ära jäänud vaid ühel korral, koroonapandeemia tõttu.

Aastate jooksul on konverentsil esinenud umbes 250 ajaloolast ja huvilist nii Ees-

tist kui ka Rootsist ja Venemaalt. Ostaveli sõnul on konverentsil alati ka väga auväärseid kuulajaid – mitte ainult kohalikud ajalooahuvilised, vaid ka tunnustatud ajaloolased ja ülikooli õppejõud. „Meil on tõesti väga truu kuulajakond,” ütles Ostaveli ja lisas, et kuigi tänavu konkureeris konverents samal ajal toimunud eestirootslaste laulu- ja tantsupeoga, kuulajaid jagus.

Suur osa ajalookonverentsi ettekannetest on aasta hiljem ilmunud ka Läänemaa muuseumi toimetistes, mis muudab need kättesaadavaks neilegi, kes osaleda ei saa.

Muuseumiauhindade konkursile laekus tänavu 115 taotlust kümnes kategoorias, populaarseimad neist on aasta näitus 18 kandidaadiga, kogukonna sõber 17 kandidaadiga ja muuseumihariduse edendaja 16 kandidaadiga.

Aastaauhinnad on Eesti muuseumidele olulisim tunnustus, mille eesmärk on juhtida tähelepanu väärtuslikule tööle, mida muuseumid teevad nii oma kogukonna kui ka külastajate heaks. Auhindu annab välja muinsuskaitseamet koos Eesti muuseumiühingu ja kultuurkapitaliga. Võitjad selguvad 7. veebruaril Tartus toimival galal. **KAIRE REILJAN**

Saalijalgpalliturniiri võitis Sats

Laupäeval Risti saalis toimunud kaheksa võistkonna saalijalgpalliturniiri võitis Sats, teise koha sai Haapsalu Leegion ja kolmandaks jäi FC Haapsalu.

„Võistlus oli tasavägine,” ütles turniiri korraldanud Enn Kerge. Turniir algas mängudega kahes alagrupis. Kummagi alagrupi kaks paremat pääsesid väljalangemismängudele, ülejäänud võistkonnad selgitsid omavahel ülejäänud kohtade paremusjärjestuse.

Esikoha sai võistkond Sats, kes oli finaalis 1:0 üle Haapsalu Leegionist.

Kolmanda koha mäng Palivere ja FC Haapsalu vahel lõppes viigiga 2:2, kuid penaltiseerias oli FC Haapsalu 3:1 edukam ja seega sai pronksmedali FC Haapsalu, Palivere jäi neljandaks.

„Paliverel läks üldse õnnetult,” nentis Kerge. „Nad mängivad Eesti liigas, Risti turniiril olid nad alagrupis tublid, poolfinaalis said vastaseks Leegioni,

Saalijalgpalli võidumeeskonnad

● **Sats:** Kris-Sten Toom, Martin Salf, Hendrik Siht (v), Kristo Enn, Kaspar Kariste, Jako Kariste, Kermo Platov, Markus Kliss, Karel Saarkopli.
● **Haapsalu Leegion:** Markus Metsala, Andre Kaja, Eerik Salf, Joosep Altmets, Kristjan-Sander Peterson, Marten

Valk, Martin Mändla, Marten Sarv, Siim Suitsberg.
● **FC Haapsalu:** Aleksandr Vassiljev, Aleksander Molkov, Aleksandr Kovtun, Aleksei Kontšarjenok, Daniel Molkov, Oleg Jutnik, Ken Sinkevičius, Jan Rääli.

ALLIKAS: ENN KERGE

mäng lõppes 2:2, kuid penaltites jäid nad 3:1 alla.”

Viienda koha sai Mudala FC, kuuenda koha Puujalad, seitsmenda koha Hanila Tulevik ja kaheksanda koha Läänerranna spordikool.

Turniiri korraldanud Kerge sõnul on Risti spordisaal mängimiseks väga mõnus koht. „1990. aastatega võrreldes on jalgpallil meeleto tuus, see, mida praegu mängitakse, on ikka kosmos,” tões Kerge.

Kerge meenutas, et varem võidutses saalijalgpallis aastaid FC Haapsalu. „Nüüd on noored

peale tulnud ja FC Haapsalu oli rõõmus, et kolmanda koha sai. Nad püsisid ju kaua võitmatuna,” tões Kerge.

Saalijalgpallurid lõpetasid ka rahvaliiga 30. hooaja. „Rahvaliiga alad on korvpall, võrkpall, saalihoki. Mida iganes rahvas ütleb – mida mängida tahetakse. Aga alguses, 1990. aastatel, oli korvpall põhiline,” lausub Kerge.

Rahvaliiga 31. hooaeg algab 4. jaanuaril korvpalliga ja 7. jaanuaril on võrkpalli segavolle (4 meest ja 2 naist) turniir.

URMAS LAURI

Taristuminister Vladimir Svet: „Ma ei käi mõõda Eestit lubadusi jagamas, käin õppimas, uurimas ja seda piilti tegelikusest endale loomas.”

MALLE-LIISA RAIGLA

Kui kodust kord laia maailma ...

Elmar Veskeri (1928–2017) mälestused

Kambri aknapoolsesse seinana ri otsa taha selle sidekanali asukohta määrasime. Valvur ei näe, ei kuule. Põrandast 60–70 sentimeetri kõrgusele vuugivahesse surusime teraviku. Nüüd oli juba abistajaid üleliagi. Edenemine oli silmnähtav.

Alguses läks kiiresti, siis hakkas aeganõudev urgitsemine. Eks tsariaegsed ülemused ju ka jagasid, et vangid võivad seintesse auke puurida. Sein keskele oli laotud lihtsalt erineva vuugisammuga rida. Aga vangil on aega ja kannatust. Millimeeter millimeetri järel töö edenes. Tööjõudu oli vahetada. Teadagi, paljud kardavad, niisuguse ettevõtmise eest antakse 7 päeva kartserit. Järgmisel hommikul olime tropist läbi ja mõne minuti pärast sopsatas oda naiste poolele. Naisi oli sellest morsega hoiatatud. Önnitlused edu puhul. Jälle võisid mehed kuulda õrna naisehäält. Esimesel päeval järjekord ei vähenenud. Hiljem kõik uudisajad saavad igapäevaseks. Auk torgiti ikka laiemaks ja laiemaks, juba rulli keeratud kirjadki käi-

sid seda teed kaudu. Üleloenduse ajaks topiti auk leivanätsuga kinni. Ootasime iga päev, et millal see lõbu lõpeb, sest koputajaid pidi ju igas kambri olema. Ei, äraandmist ei tulnud. Kas hirmkohtumõistmise ees pidas mees- tel suuaugud kinni või polnud see Leningradis moes.

Mäletan, ühed Võrumaa tüdrukud laulsid kaks laulu minu tehtud sõnadega mulle mitu korda ette. Pidasin kirjavehetust vanemaga. Önnestus näha piilumisaknast, kui nad jalutama läksid. Oli kena brunett, 26 aastat vana. See oli moodus, oli tegevus, mis ei lasknud nüristuda. Hoidis mõtted eemal sellest, mis nii mõnegi mehe maha murdis.

Meid, kümne aasta mehi, lasti vahel toitu laiaili kandma. Praktiliselt me ju mingisugused süüdlased polnudki. Näiteks teadis, kus varjab metsavend ja ei andnud üles; andis metsavennale, oma isale või vennale süüa; ütles, et Studebacker on parem kui Kass-ai-ai. Kord toitu laiaili jagades (pooleteist kuu jooksul oli neid kordi kolm) nägin, kui vä-

ga tahavad naised mehi kasvõi käega puudutada. Selles kambri olid kriminaalsed. Kui valvur luugi avas, pressisid nad summas vastu ust. Need, kel õnnestus jääda luugi ette, sirutasid käed välja, sõrmed harali, et ulatuda minuni, silmis mingi eriline läige. Mulle meenub see alati, kui tuleb jutuks või loen loen ajalehest, et see või teine naisterahvas on vangimõistetud.

Tõsi, poliitilised end nii välja kutsuvalt ei esitlenud, kuid nälg elu järele oli nendegi nägudes. See oli tavaline asi, et läbiotsimise (smooni) ajal valvurid leidisid ja võtsid ära naistelt igasuguseid seksi rahuldamise vahendeid (näiteks pudrukud, tavaliselt siidsukast ümbrises). Tõsi on ka see, et meestel abivahen-

deid vaja ei lähe. Kui leivamure pole enam esimesel kohal, toimub see eneseabistamise korras, see on avalik saladus.

Kallale tuli gripp. Palavik ei olnud kuigi suur, kuid arsti juurde sai mindud. Vastu võttis juuditari, 30–35aastane võis olla. Kuulas ja küsis, mis mul viga. Küsis veel, kus ma olen nii palju vene keelt õppinud ja kas ma ei tahaks vangla haiglasse jääda. Minu vastus oli eitav. Esiteks, ma olin sel ajal tõrjuv juutide suhtes. Oli mingi tõrge ja usaldamatus. Ma olin viimase pooleteist aasta jooksul näinud neid mitmeid: Kuressaare piirivalve kordoni ülem, samuti ülekuulaja seal Pagaris, major Rumberg, Patareis korrapidajaohvitser. Teiseks olid siginenud tuttavad, kellega koos lootsin laagrisse jõuda. Jumal seda teab, kuhu mind oleks pärast haiglat saadetud.

[Seda lugu oli Elmar mulle palju aastaid varem veidi teisiti rääkinud. Umbes nii, et see juuditari oli pakkunud talle võimalust põgeneda ja Leningradi jääda. Elmar kartis aliveda-

mist ja vahelejäämist, kui oleks kätte saadud, oleks võinud palju aastaid juurde saada. L. Vesker.]

Paranesin ja ootasin tappi saatmist veebruari lõpuni. Vend Martin ja isa olid juba ammu läinud. Herman kutsuti vist koos minuga välja. Tema saadeti Dzezkaskani.

Leningradis sai teoks kiri kodukülasse Ramesse, Porsiku Kustasele. Selle kirjaga teatasin, et oleme elus, nimetasin, kes meid maha müüs. Kiri oli venekeelne. Kirja lõppu kirjutasin: привет Рээтур Райдма.

Teise kirja läkitasin Tõrva. Üks noor meremees, kes Rootsi rannas jäi laevast põgenemisel vahele, oli minuga koos Patareis 12. kambri. Ta palus, et ma teataks tema tüdrukule, kes elas Tõrvas. Teade läks imekombel kiiresti kätte, tsemendikoti paberist kolmnurgas, ja varsti sain kiiresti vastuse. Oli väga tänulik ja taheti mind Leningradi vaatama tulla. Sain veel teisegi kirja, kirjavehetuse keeldu ei olnud, Leningradis oli kord vabam, see oli jaotusvangla.

Järgneb.

● **Leningradis sai teoks kiri kodukülasse Ramesse, Porsiku Kustasele. Selle kirjaga teatasin, et oleme elus, nimetasin, kes meid maha müüs.**

ARRIVA OÜ	EESTI KORVPALLUR (NIMI+IN)	KOERA HÄÄLITSUS	VENMAL	AAR	TAEVASINA	KOMPS	SINU	B NAABER	KUTT, SELL	EESTI NÄITLEJA
SISSEPÄÄS						ÄGEDALT				
JÕGI AUST-RAALIAS			KÄSKLUS KOERALE					...KAASLANE		
KOLJU-PÕHIMIKU OSA			LÕSAKILE				KELLEL			
KILO-NJUUTON		SALA-TEADUSED					VÄÄVEL- VÄÄVLI-			
TERA-		LIITRIIGI OSA	ÄGAV HÄÄLITSUS						1.	
KÄRSAKANDJAD		PEAKATE				HOTELLI-KETT			LAUBAL	
NÄHVAK						VEREGRUPP				
NO NII, OLGU			KATARAKT				HIJU NAISE PEAKATE			
INDIUM		O. LUTSU TEGELANE	MEER				ILMASKI			
SÄÄSE TEKITATAV HELI		KESKAEGNE NOODIKIRI				RIPPLUKK				NINA
SAAR		JÕGI PÄRNUMAAL				SPORDI-SÜNDMUS		TOOLI SELJATUGI		
MANGUMA		JO...MI						AITAMINE		
AMETI-, AU- VÕI SEISUSENIMETUS							UUS- UUDIS-			
JUST TEMA						INGLISE HELILOOJA	PLÄRTSATUS			
JOOD		FOSFORVÄETISE TOORE USA KOSMO-SEAGENTUUR				POISS (MURDES)			URAAAN	
SIHT-NUMBER							RÖHTPEEL			PAGARI-TOODE
TANTAAL		MÄRK TÄHE PEAL					ÄKKI PÄHE TULNUD MÖTE			
OBJEKT		EUROOPIUM		VINGUMA					MUUSEAS	
MUUSIKUD				50.					EUROOPA KOMISJON	
										SIDESÕNA

KUHU MINNA

● **KINO**
Haapsalu kultuurikeskuses:
„Kõrvaltuba“ 19. det kl 17.30.

● **KONTSERT**
Haapsalu kultuurikeskuses:
27. det kl 19 Johan Randvere
„Aasta ilusaim aeg“, piletid 30/25.-
Piletikeskuses, Piletilevis ja
Piletimaailmas.

● **MUUSEUMID**
Haapsalu linnuse muuseum
K-P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus
K-P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda
R-P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum
K-P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum
(Kadarpiku küla, Lääne-Nigula):
R-P 11–16. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum
(Sadama 32, Haapsalu)
T-L kl 10–16. Muul ajal
ettetellimisel, tel 5562 3993.
www.aiboland.ee.

Rõude muuseum
1. oktoober – 1. mai avatud ettel-
limisel roudemuuseum@gmail.com
või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud
etteteatamisel E-R 10–17.
Tel 5333 8586. E-post:
lihulamuuseum@laaneranna.ee.

Hanila muuseum:
ekskursioonid etteteatamisega.
Tel 509 9663. E-post:
hanilamuuseum@laaneranna.ee.

● **NÄITUSED**
Keskraamatukogu (Posti 3):
laenutus- ja lugemissaali vitriinides
„ARS 80“, keraamika Vilve Virro ja
Tiina Tõnisma kogudest.

Lasteraamatukogus
(Wiedemanni 11): „Raamatusse või
raami“. Kümne Eesti kunstniku
illustratsioonid.

Asuküla raamatukogus
(Mägari küla): Aide Leit-Lepmetsa
näitus „Väikesed talvelood“
31. jaanuarini.

Haapsalu linnagaleriis (Posti 3):
Taavi Suisalu „Arktika saatkond“
29. detsembrini. Galerii avatud
K-P 12–18.

Haapsalu pitsikeskuse (Karja 25)
akendel jõulunäitus „Elu täis on
muinasjuttu“ avatud 24/7 kuni
4. jaanuarini.

Kullamaa kultuurimaja galeriis:
„Legendaarne haridusjuht Jüri
Uustalu“ ja „Silla kooli lugu“
29. detsembrini.

Kas nägid või kuulsid
midagi huvitavat?

Saada vihje veebis www.le.ee
või meiliaadressil info@le.ee.

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal. Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

OLULISED TELEFONINUMBRID

Kiirabi, politsei, päästeamet	112
Perearsti nõuandetelefon	1220
Läänemaa haigla registratuur	472 5800
Usaldustelefon	126
Lasteabitelefon	116 111
Läänemaa naiste tugikeskus	504 2300

OST

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

MÜÜK

Müüa elektrootkeevitus ESAB AB 220 – 380 V, 180 amprit. Tel 507 8617.

PUIT

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa 3meetrist küttepuid: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee

Aeg varuda küttepuid järgmiseks talveks!

TOORES JA KUIV LÖHUTUD LEHTPUU, METSAKUIV LÖHUTUD OKASPUU.

Laotud puude tarne 10 ja 15 ruumi kaup.

Tel 521 1377.

www.pajakapuit.ee

HIND al 50.-

3 m LEHTPUU.

Tarne 30 tm.

Hind kokkuleppel,

tel 502 4895.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKESKUSEST

Psühholoogiline nõustamine 515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi

psühholoogiline kriisiabi (eesti k) - 5671 4273

Esmatasandi

psühholoogiline kriisiabi (vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni teel, veebis või asukoht

kokkuleppel nõustajaga,

sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave

laanemaakriisiabikeskus.

weebly.com/

Sinu kuulutus võiks olla siin!

Kuulutus lisa mugavalt Lääne Elu veebis:

online.le.ee/

lisa-ajalehe-kuulutus

HAAPSALU TURG

Olevi Puukool OÜ müüb 20., 21. ja 22. detsembril alates kl 9st Haapsalu turul kartulit, porgandit, mett, hapukapsast, kvaliteetset lauaõuna. Pakkumisel mitmesugust küttepuid ja jõulukuused. Tel 5681 7035. Ütle naabrile ka!

KINNISVARA

Anda üürile ühetoaline korter kesklinna renoveeritud majas esimesel korrusel. Sobib ka vanemale inimesele. Tel 508 7848.

TEENUS

Korstnapühkimisteenus ja tõmbeprobleemide lahendamine. Korstnapitside ehitus ja remont. Tel 5342 2642.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Võtame vastu Teie üleliigsed raamatud. Tuleme ise järele. 5615 5175.

OTSIN TÖÖD

Krohviija, siseviimistleja otsib tööd. Võib pakkuda ka väiksemaid üldehitustöid, tel 5637 1399.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal. Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga.

Aitame koos!

Tel 5355 4330

Läänemaa vähiühing

on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba üle kümne aasta.

Oleme tänulikud

abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB

EE621010220047448013.

Hoia end kohaliku eluga kursis, telli Lääne Elu

Kirjuta le@le.ee
või helista 473 7222
E-R 8-16.30.

Andres Ammase

ANDRES AMMASE FOND

HAAPSALULE PÜHENDUNUILE

Kooliõpetaja, ajakirjaniku, poliitiku ja dirigendi

Andres Ammase (1962–2018) mälestuseks

Eesti Rahvuskultuuri Fondi juurde loodud

Andres Ammase fond annab välja **nelja stipendiumi**:

- Andres Ammase stipendium Läänemaal ja Haapsalule pühendunud inimesele
- väikese lugeja stipendium (koos Haapsalu lasteraamatukoguga)
- noore sportlase stipendium lootustandvale sportlasele ja tema treenerile
- Anneli Ammase hea ajakirjanduse auhind maakonnalehe ajakirjanikule

Annetuse saaja:

SA Eesti Rahvuskultuuri Fond

Pangakontod:

EE117700771000664610 LHV Pank

EE672200221001101347 Swedbank

Selgitus: annetus Andres Ammase fondi ja stipendium, mille heaks annetakse

PS Annetused on tulumaksuvabad

Täname Andres Ammase fondi toetamise eest!

LÄÄNEMAA LOOMADE VARJUPAIK

ANNETUSE SAAD TEHA, HELISTADES

900 7000 – TOETAD 5 EUROGA

900 7125 – TOETAD 25 EUROGA

VARJUPAIKADE MTÜ

HINGEVIIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E-R 10-15

KALMISTU TN 3A, HAAPSALU

TEL 58 503 340 (kontor),

5846 1111

www.hingeviul.ee

info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

Sinust mälestus me hinges elab. Sinu hääl veel kõrvus kõlab...

Teatame kurbusega, et lahkus kallis tütar ja ema

MARIANNE SAMM

28.1.1960–14.12.2024.

Leinavad ema ja poeg.

Ärasaamine on 21. detsembril kell 14 Hingeviuli tavadisaalis. Pärgi ja kimpe palume mitte tuua.

Sõbrad, teiega on hea, aga elu samme seab, hakkan minema nüüd oma kitsast rada...

Mälestame head tantsukaaslast

MARIANNE SAMMI.

Südamlük kaastunne emale ja pojale.

Tantsurühm N. Öpsid

Me oleme tulnud ja olnud ja läheme taas ning just nagu mälestus olmust me jäljed on maas.

Hea sõber ja kaasteeline

MARIANNE SAMM

on astunud üle ajasilla.

Südamlük kaastunne emale ja poeg Tarmole.

Liia, Tiia, Ülle, Riina, Elle, Sirje

Mälestame alati abivalmis ja sõbralikku KÜ juhatusse liiget

MARIANNE SAMMI

ja avaldame kaastunnet lahkunu omastele.

KÜ Lihula mnt 5 elanikud

Mälestame teotahtelist ja alati abivalmis kolleegi

MARIANNE SAMMI.

Sügav kaastunne omastele.

HPK võorkeeleõpetajad

VIIMANE VEERG

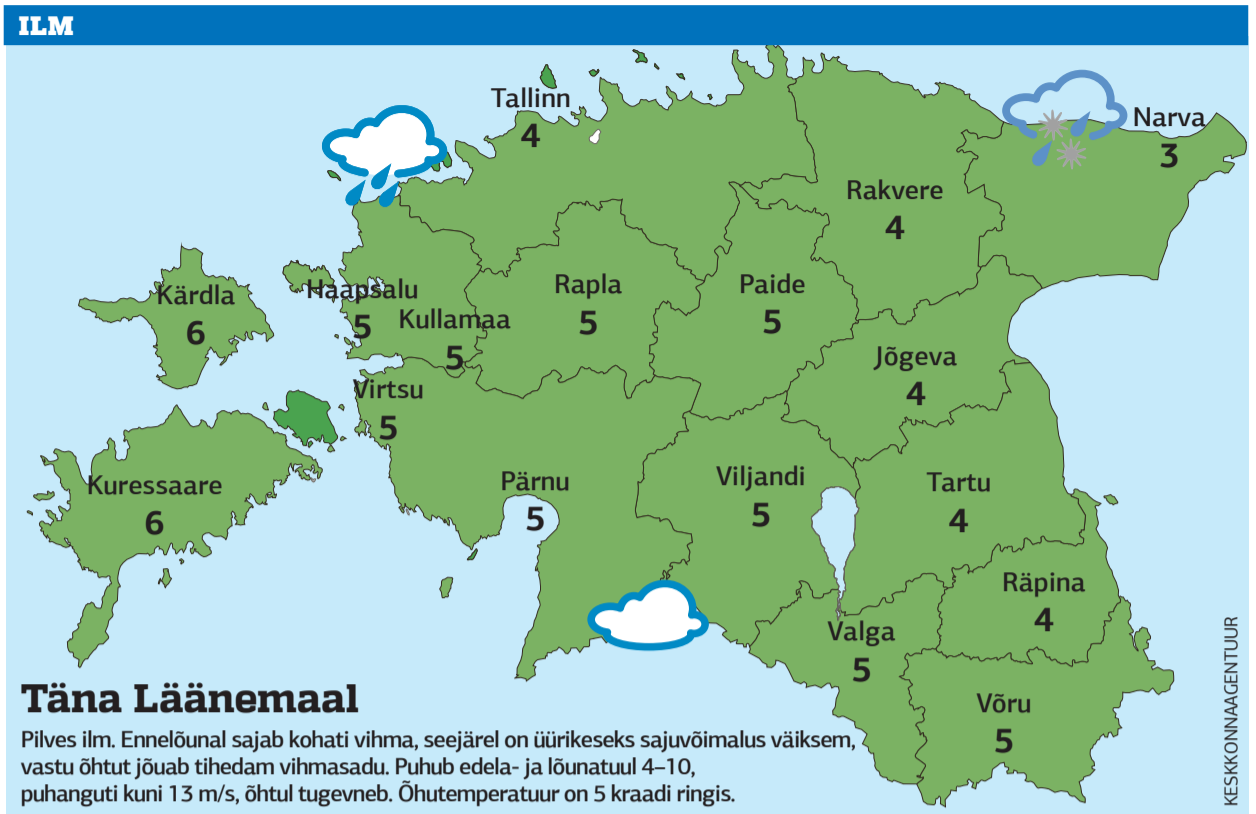
TERJE TUUR

Ilmus Noarootsi murrakus kalender

Noarootsi elanik Piret Roberg andis kolmandat aastat välja Noarootsi murrakus kalendri.

Seekord on murrakut küll vähem, sest loodusfotode asemel ehivad kuid Noarootsi vaadetega akvarellid. 2022. ja 2023. aasta kalendris oli murrakus pildil olev sueline, taim või loom. „Vaadete kohta on keerulisem midagi öelda,” märkis Roberg. Kuude nimetused on endiselt murrakus. „Kuidagi nii südantsoojendav on panna murrakut sisse,” ütles Roberg.

Näinud haapsallase Terje Tuuri Noarootsi vaateid, tegi Roberg ettepaneku teha koos kalender. „Keerutasin seda mõtet ja siis läksin ja ütlesin,” ütles Roberg. Kaks akvarelli tegi Tuur spetsiaalselt kalendri jaoks: hobukastanitesse mattunud Pürksi mõis (pildil) ja Sutlepa kabel. „Mõlemad on saja aasta tagused vaated,” märkis Roberg. Praegu on mõisa juures hobukastanite asemel tammepuud. **KAIE ILVES**

Reede öö päev 3°...4° edela-, loodetuul 6–12 (17) m/s	Laupäev -1°...5° loode-, läänetuul 5–12 (17) m/s	Pühapäev 2°...5° edelatuul 8–13 (19) m/s	Esmaspäev 3°...5° edela-, lõunatuul 6–12 (13) m/s
--	--	--	---

VAATA KA
WWW.LE.EE

Jõulurõõm!

Woodys

Leia kauplus

Prilliraamid ja -klaasid kuni **-50%**

norman optika

Imelist jõuluaega, meeleolukat aastavahetust ja teguderohket uut aastat!

UUEMÕISA AUTOKESKUS Tallinna mnt 78, Uuemõisa, Haapsalu keskus@uak.ee www.uak.ee

SKODA HYUNDAI SUZUKI CITROËN ISUZU

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee www.reinpaul.ee

Jõulud on tulemas, üllata oma lähedasi

Lääne Elu

kinkekaardiga!

Kinkekaardid on saadaval toimetuses. Helista 473 7111 või kirjuta le@le.ee.

Lääne Elu paber- ja digilehe hinnakiri	PAPERLEHT	PAPER+DIGI	DIGILEHT	DIGILEHE PÄEVA-PILET 1,50
1 kuu	13	17	8	
3 kuud	38	48	20	
6 kuud	73	92	37	
12 kuud	133	170	74	
E-arve	11	14	7	

473 7111
le@le.ee

HOLM

www.holmbank.ee

Finantsteenuse pakkuja on Holm Bank AS. Tutvu lepingu tingimustega ja pea nõu asjatundjaga. Krediidi kulukuse määr on 29,83% aastas järgmistel näidistingimustel: krediidilimiit 2 000 €, fikseeritud intress 24,00% aastas, tagasimaksete summa 2 503,41 €. Määr on arvestatud eeldusel, et krediidilimiit võetakse kohehel täies mahus kasutusele ja makstakse tagasi igakuise tagasimaksena üheaastase perioodi vältel ning maksete kogusumma on 2503,41 €.

KASTANI Iga päev 8-22	METSÄ Iga päev 8-22
Perehakklihasegu, Rakvere 300 g	5.64/kg 1.69 tavahind 2.29
Kodune ahjupraad vaakumpakendis, Rakvere	kg 5.50 tavahind 8.90
Maitselt mahe verivorst, Maks ja Moorits 900 g	3.10/kg 2.79 tavahind 4.50
Hiirte sulatatud juust 185 g	6.43/kg 1.19 tavahind 1.79
Heinzi majonees 460 g	3.46/kg 1.59 tavahind 3.99
Kommikarp Mesikäpp 4pakk 420 g	13.10/kg 5.50 tavahind 8.50

Pane head soovid varakult teele ning avalda tänu oma koostööpartneritele Lääne Elus!

Küsi pakkumist aadressil reklaam@le.ee.